הִלְכוֹת בְּצִיעַת הַפַּת סִימָן קסח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ס]
פַּת בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵינוֹ מְחֻבָּר, אֵינוֹ יוֹצֵא לְעוֹלָם מִתּוֹרַת לֶחֶם[54] וכו', דִּמְבָרֵךְ עָלָיו 'בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת' וּבְרָכָה מֵעֵין שָׁלֹשׁ[55].

54) ולכן זקן או חולה שאינו יכול ללעוס את המצה כפי שהיא, כתב בביה"ל לקמן (סי' תסא ס"ד ד"ה יוצא) שרשאי לפוררה, ואף שנעשית על ידי זה כקמח, מ"מ אפשר לברך עליה 'המוציא' רעל אכילת מצה'.

55) וכל שכן אם שורה את הפירורים במים מעת לעת, כתב לקמן (סי' תסא ס"ק יז) שאיבדו תורת לחם, כיון שכבוש דינו כמבושל.

[משנ"ב ס"ק סב]
דְּהוּא הָעִקָּר, וְהַלֶּחֶם אֵין בּוֹ מַמָּשׁוּת וְדָבָר חָשׁוּב[56].

56) שאף שמין דגן בדרך כלל אינו בטל אפילו אם הוא המיעוט, מ"מ כל זה דוקא כשניתן בתערובת כדי לתת טעם ולהיות חלק מן המאכל, כמבואר בשו"ע לקמן (סי' רח ס"ב, וראה משנ"ב סי' ריב ס"ק א).

[משנ"ב ס"ק סד]
דְּכֵינָן שֶׁנִּתְאַדֵּם הַפַּת עַל-יְדֵי הַיַּיִן אָבַד מִמֶּנָּה תֹּאַר לֶחֶם[57].

57) וכן אם נשרתה הפת בשאר משקה אדום, כגון מיץ וכדו', כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פי"ב תשובה ג) שאבד ממנה תואר לחם. אבל אם נשרתה הפת בקפה או קקאו, אין בכך כדי להחשיבה כמי שאיבדה תואר לחם, שאין לך בזה אלא חידושו [וראה ביה"ל ד"ה אדום].

[משנ"ב ס"ק סה]
נַעֲשָׂה הַפַּת טָפֵל לַיַּיִן וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק 'בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן'[58].

58) והשורה אחר גמר אכילתו מעט פת ביי"ש כדי לעכל את המאכל, כתב לקמן (סי' ריב ס"ק ה) שלדעת המג"א צריך לברך על היי"ש, משום שעיקר כוונתו על היי"ש, אלא שמפני שטעמו חזק כששותה אותו לבד, הוא שורה בו את הפת כדי להפיג את מרירותו, ולפיכך נחשב היי"ש כעיקר. ולדעת הא"ר, טוב שישתה תחילה מעט מן היי"ש קודם שישרה בו את הפת, ויברך עליו.

ומיני מזונות שאינם נשרים ביין או מים, אלא שמעורבים במים או בתבשיל, כגון מרק שיש בו גריסים ממין דגן, כתב לקמן (סי' רח ס"ק כג) שאין הגריסים בטלים למים כיון שמיני דגן אינם בטלים, ומשום כך יש לברך עליהם 'בורא מיני מזונות'. והוסיף, שיתכן שגם המים אינם בטלים לגריסים כיון שעיקרם לשתיה ולא לאכילה, וצריך לברך גם עליהם 'שהכל', ולכן יברך תחילה על המים ואחר כך על הגריסים. ולדעת החיי אדם עדיף שיברך 'שהכל' על דבר אחר, ויפטור בכך את המים.

ודגנים המעורבים בחלב, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' מג) שתלוי הדבר בכמות החלב שבו הם מעורבים, שאם נותן חלב כדרך בני אדם הנותנים חלב להטעמת הדגנים, או שעל כל פנים על ידי החלב נח לאכול את הדגנים ולבולעם, נחשב החלב כטפל למיני הדגן, ואף אם על ידי החלב מרוה את צמאונו. אולם אם נותן חלב הרבה יותר מכדי הצורך לאכילת הדגנים, מוכח שכוונתו גם לשתיית החלב, וצריך לברך על החלב בפני עצמו כיון שעל כל פנים נהנה ממנו בפני עצמו.

[משנ"ב שם]
וְאַחַר־כָּךְ יְבָרֵךְ מִתְּחִלָּה עַל מְעַט צוּקָּר בִּרְכַּת 'שֶׁהַכֹּל'[59].

59) אמנם, לקמן (סי' רב ס"ק עו) כתב שיש להסתפק בברכת הצוקער, וראה מה שכתבנו שם.

ומבואר מדבריו כאן, שאף שאינו שותה את הקפה עם אכילת הפת כיסנין בבת אחת, מ"מ אין לברך 'שהכל' על הקפה עצמו, מספק שמא הוא טפל לעוגה ופטור מברכה, וביאר הגר"נ קרליץ (חוט שני ברכות ס"ק ב) שמדובר באופן שאינו שותה את הקפה אלא מחמת גרירת המאכל, ואין השתייה עיקרית אצלו.

[משנ"ב ס"ק סז]
לְאַחַר שֶׁיָּצַק הַמַּיִם לְתוֹךְ הַקֶּמַח לָשׁ אוֹתָהּ עַב כְּמוֹ פַּת[60].

60) ובגדר בלילה עבה ובלילה רכה, כתב המאירי (פסחים לז, א) שבלילה רכה היינו עיסה רכה ודלילה מאד שנשפכת כשמניחים אותה על גבי קערה או על גבי הקרקע. ובלילה עבה היא עיסה שאינה נשפכת כשמניחים אותה.

[משנ"ב ס"ק ע]
וּמְבָרֵךְ 'בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת' לְפָנָיהָ וּמֵעֵין שָׁלֹשׁ לְאַחֲרֶיהָ[61].

61) ובטעם הדבר כתב לעיל (ס"ק נז), שאין זה בכלל לחם כלל רק כמיני קדירה בעלמא.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת בְּצִיעַת הַפַּת סִימָן קסח סט

בְּאֵר הַגּוֹלָה

ו תּוֹסָפוֹת וְהַמְּרַדְּכִי שָׁם ז שָׁם בְּמְרַדְּכִי ח רַבֵּנוּ יוֹנָה וְרַבֵּנוּ יְרֻחָם בְּשֵׁם רַבֵּנוּ שִׁמְשׁוֹן וְהָרַמְבַּ״ם

הַמָּזוֹן): **יא** יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר (סא) דְּפֵרוּרִין שֶׁנּוֹתְנִין (כו) (סב) בְּמַיִם וְהַמַּיִם מִתְלַבְּנִים מֵחֲמַת הַפֵּרוּרִין, (סג) אָזִיל לֵהּ תּוֹרִיתָא (פֵּרוּשׁ, כְּאִלּוּ אָמַר תָּאֳרִיתָא, כְּלוֹמַר תֹּאַר הַלֶּחֶם) דְּנַהֲמָא, וְאֵין מְבָרֵךְ עָלֶיהָ אֶלָּא ׳בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת׳ וּבְרָכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ: יב יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר *שֶׁפַּת הַשָּׁרוּי (ס) (סד) *בְּיַיִן (אָדֹם) אֵינוֹ מְבָרֵךְ (סה) אֶלָּא ׳בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת׳ וּבְרָכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ, וְנִרְאֶה (סו) שֶׁאֵין דְּבָרָיו אֲמוּרִים אֶלָּא בְּפֵרוּרִין אוֹ בִּפְרוּסוֹת שֶׁאֵין בְּכָל אַחַת כַּזַּיִת: יג חֲאֲפִלּוּ דָּבָר (סז) שֶׁבְּלִילָתוֹ (פֵּרוּשׁ, לִישַׁת הַקֶּמַח בְּמַיִם) עָבָה, (סח) אִם בִּשְׁלָהּ אוֹ טִגְּנָהּ (סט) אֵין מְבָרֵךְ עָלֶיהָ ׳הַמּוֹצִיא׳ אֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ (ע) תּוֹרִיתָא (כח) דְּנַהֲמָא, (עא) וַאֲפִלּוּ נִתְחַיְּבָה (כט) בְּחַלָּה, דְּבִרְכַּת ׳הַמּוֹצִיא׳ אֵינוֹ הוֹלֵךְ אֶלָּא אַחַר

בַּאֵר הֵיטֵב

(כו) **בְּמַיִם.** וְה״ה הַנּוֹתְנִים חֲתִיכוֹת פַּת שֶׁמְּיַבְּשִׁין עַל הַגֶּחָלִים בְּשֵׁכָר וְקוֹרִין פֶּעְנִי״ץ[1], נַמֵּי דִּינָא הָכֵי, שָׁלֵ״ה; וְהַיְנוּ שֶׁאֵין בָּהֶם כַּזַּיִת בְּכָל א׳ וּכְמ״ש בְּסָעִיף שֶׁאַח״ז: (כז) **בְּיַיִן אָדֹם.** שֶׁעִי״ז נִשְׁתַּנָּה צוּרָתוֹ, אֲבָל בְּלֶבֶן הָוֵי דִינוֹ עַד שֶׁיִּתְלַבֵּן הַיַּיִן מֵחֲמַת הַפַּת כְּמ״ש בְּסָעִיף שֶׁלִּפְנֵי זֶה. וּלְעִנְיַן אִם חַיָּב לְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן, נִרְאֶה דְּאַזְלִינָן בָּתַר הָעִקָּר: אִם הַיַּיִן עִקָּר וַאֲכִילַת הַפַּת בְּתוֹכוֹ לְמַתֵּק אֶת הַשְּׁתִיָּה, מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן וּפוֹטֵר אֶת הַפַּת, וְאִם הַפַּת עִקָּר וְהַיַּיִן לְמַתֵּק לוֹ הָאֲכִילָה, מְבָרֵךְ עַל הַפַּת וּפוֹטֵר אֶת הַיַּיִן, וְאִם שְׁתֵּיהֶן עִקָּרִים מְבָרֵךְ עַל שְׁנֵיהֶם, עַל הַפַּת בְּמ״מ וְעַל הַיַּיִן בְּפה״ג, ע״ת וְעַיֵּן מ״א ס״ק ל׳: (כח) **דְּנַהֲמָא.** פי׳ כְּגוֹן שֶׁאֲפָאוֹ בְּאֵלְפָּס אפ״ה לֹא הָוֵי לֶחֶם, וַל״ד לְמ״ש בְּסָעִיף י׳, דְּהָתָם הָוֵי לֶחֶם מֵעִקָּרָא לָכֵן כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תֹּאַר לֶחֶם לֹא נָפִיק מִתּוֹרַת לֶחֶם. וְעסי״ד בְּהַגָּ״ה דִּמְעַט מַשְׁקֶה לֹא מִקְרֵי מַשְׁקֶה: (כט) **בְּחַלָּה.** פי׳ לְמ״ד דְּחַיָּב

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

כְּסֹלֶת לֹא מִנְכַּר עָלָיו תֹּאַר לֶחֶם, וְהַטַּעַם, דְּכֵיוָן שֶׁהוּא פַּת בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵינוֹ מְחֻבָּר, אֵינוֹ יוֹצֵא לְעוֹלָם מִתּוֹרַת לֶחֶם[54]. (גד) וְעַיֵּן בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁהִסְכִּימוּ דַּאֲפִלּוּ שָׁרָה הַפֵּרוּרִין בְּמַיִם, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִתְחַבְּרוּ יַחַד אֵינוֹ יוֹצֵא מִתּוֹרַת פַּת; וְדַוְקָא אִם שָׁרָה זְמַן מוּעָט, אֲבָל אִם שָׁהוּ הַפֵּרוּרִין בְּתוֹכָם עַד שֶׁנִּתְלַבְּנוּ הַמַּיִם עַל־יְדֵי־זֶה, מְבֹאָר בְּסָעִיף שֶׁאַחֲרָיו דִּמְבָרֵךְ עָלָיו ׳בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת׳ וּבְרָכָה מֵעֵין שָׁלֹשׁ[55]: **יא** (סא) דְּפֵרוּרִין שֶׁנּוֹתְנִין וְכוּ׳. הַיְנוּ (גה) כְּשֶׁאֵין בָּהֶם כַּזַּיִת, דְּאִלּוּ יֵשׁ בָּהֶם כַּזַּיִת אֵין צָרִיךְ תֹּאַר לֶחֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסָעִיף הַקּוֹדֵם: (סב) **בְּמַיִם.** וְהַנּוֹתְנִים (גו) חֲתִיכַת פַּת שֶׁמְּיַבְּשִׁין עַל הַגֶּחָלִים בְּשֵׁכָר [שֶׁקּוֹרִין פֶּעְנִי״ץ[1]], וְאֵין בָּהֶם כַּזַּיִת, וְהַשֵּׁכָר מִתְלַבֵּן עַל־יְדֵי הַשְּׁרִיָּה, נַמֵּי דִּינָא הָכֵי דִּמְבָרְכִין עֲלֵיהֶם ׳בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת׳. וְאִם נָתַן רַק מְעַט לֶחֶם דַּק דַּק לְתוֹךְ הַשֵּׁכָר חַם כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן בּוֹ טַעַם וְלֹא בִּשְׁבִיל אֲכִילָה, אֵינוֹ מְבָרֵךְ (גז) רַק ׳שֶׁהַכֹּל׳ עַל הַשֵּׁכָר דְּהוּא הָעִקָּר, וְהַלֶּחֶם אֵין בּוֹ מַמָּשׁוּת וְדָבָר חָשׁוּב[56]: (סג) **אָזִיל לֵהּ וְכוּ׳.** וְאַף דִּמְבֹאָר בְּסוֹף סָעִיף הַקּוֹדֵם דְּפֵרוּרִין שֶׁאֵינָם מְבֻשָּׁל וְלֹא מְחֻבָּר, אֲפִלּוּ אִם אֵין בָּהֶם תֹּאַר לֶחֶם מְבָרֵךְ ׳הַמּוֹצִיא׳ [וַאֲפִלּוּ הָיוּ שְׁרוּיִים בְּמַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ שָׁם], (גח) דַּוְקָא הָתָם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה צוּרַת הַפַּת בְּעֶצֶם כְּלָל, שֶׁנִּשְׁרָה בְּמַיִם רַק זְמַן מוּעָט, וּמַה שֶׁלֹּא מִנְכַּר בּוֹ תֹּאַר לֶחֶם הוּא רַק מִפְּנֵי קַטְנוּתוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא שֶׁנִּשְׁרָה הַרְבֵּה בְּמַיִם עַד שֶׁנִּתְלַבְּנוּ הַמַּיִם עַל־יְדֵי־זֶה, הוּא סִימָן שֶׁנִּפְסְדָה צוּרָתָהּ עַל־יְדֵי הַשְּׁרִיָּה וְאָבַד מִמֶּנָּה שֵׁם לֶחֶם[57]: **יב** (סד) **בְּיַיִן אָדֹם.** דַּוְקָא אָדֹם, וּמִשּׁוּם דְּכֵיוָן שֶׁנִּתְאַדֵּם הַפַּת עַל־יְדֵי הַיַּיִן אָבַד מִמֶּנָּה תֹּאַר לֶחֶם, (גט) אֲבָל אִם שָׁרָה פִּתּוֹ בְּיַיִן לָבָן, בְּעִינָן דַּוְקָא שֶׁיִּשְׁתַּנֶּה הַיַּיִן מִצּוּרָתוֹ עַל־יְדֵי הַפַּת הַשָּׁרוּי בְּתוֹכוֹ, וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף יא: (סה) **אֶלָּא ׳בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת׳.** רוֹצֶה לוֹמַר, לְאַפּוּקֵי שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ עָלֶיהָ ׳הַמּוֹצִיא׳. וּלְעִנְיַן בִּרְכַּת הַיַּיִן: (ס) אִם כַּוָּנָתוֹ הָעִקָּר בִּשְׁבִיל אֲכִילַת הַפַּת וְהַיַּיִן בָּא רַק לְמַתֵּק הָאֲכִילָה, נַעֲשֶׂה הַיַּיִן טָפֵל וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ כִּי אִם ׳בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת׳ עַל הַפַּת, וְכֵן הַשּׁוֹרֶה פַּת כִּיסָנִין בְּיַיִן אוֹ בְּיַיִן־שֶׂרֶף, גַּם־כֵּן דִּינָא הָכֵי [וְכָל־שֶׁכֵּן הַשּׁוֹרֶה פְּרוּסוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כַּזַּיִת אוֹ הַשּׁוֹרֶה פַּת בְּיַיִן לָבָן, דִּמְבָרֵךְ ׳הַמּוֹצִיא׳ אֲפִלּוּ עַל פְּרוּסוֹת שֶׁאֵין בָּהֶם כַּזַּיִת, וְכַנַּ״ל, בְּוַדַּאי נַעֲשֶׂה הַיַּיִן טָפֵל לְהַפַּת], אֲבָל אִם כַּוָּנָתוֹ גַּם בִּשְׁבִיל שְׁתִיַּת הַיַּיִן, שֶׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת בְּיַחַד, (סא) נָכוֹן שֶׁיְּבָרֵךְ מִתְּחִלָּה עַל קְצָת יַיִן בִּפְנֵי עַצְמוֹ ׳בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׳ וְאַחַר־כָּךְ יְבָרֵךְ בְּרָכָה עַל הַפַּת הַשָּׁרוּי. (סב) וְאִם כַּוָּנָתוֹ רַק בִּשְׁבִיל הַיַּיִן שֶׁבּוֹ וְהַפַּת בָּא רַק לְמַתֵּק הַשְּׁתִיָּה, נַעֲשֶׂה הַפַּת טָפֵל לַיַּיִן וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק ׳בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׳[58]. וְהִנֵּה לְפִי זֶה, לְעִנְיַן שְׁתִיַּת קַאוֶו״י[2] הַנָּהוּג בֵּינֵינוּ שֶׁטּוֹבְלִין בּוֹ פַּת כִּיסָנִין, וְשָׁם הֲלֹא כַּוָּנָתוֹ גַּם־כֵּן בִּשְׁבִיל שְׁנֵיהֶם, נִרְאֶה גַּם־כֵּן דָּנָכוֹן הוּא שֶׁקֹּדֶם שֶׁבֵּרֵךְ עַל הַפַּת־כִּיסָנִין יְבָרֵךְ עַל הַקַּאוֶו״י ׳שֶׁהַכֹּל׳ וְיִשְׁתֶּה מְעַט; (סג) וְיוֹתֵר טוֹב שֶׁיְּבָרֵךְ מִתְּחִלָּה עַל הַפַּת־כִּיסָנִין לְבַד בְּלֹא שְׁרִיָּה, וְאַחַר־כָּךְ יְבָרֵךְ מִתְּחִלָּה עַל מְעַט צוּקֶער[3] בִּרְכַּת ׳שֶׁהַכֹּל׳[59] לְהוֹצִיא הַקַּאוֶו״י [מאמר מרדכי]: (סו) **שֶׁאֵין וְכוּ׳.** דְּאִם הָיָה בּוֹ כַּזַּיִת, הֲלֹא מְבֹאָר לְעֵיל בְּסָעִיף י דִּמְבָרֵךְ ׳הַמּוֹצִיא׳ אֲפִלּוּ בְּשֶׁאָבַד תֹּאַר לֶחֶם: **יג** (סז) **שֶׁבְּלִילָתוֹ עָבָה.** הַיְנוּ לְאַחַר שֶׁיָּצַק הַמַּיִם לְתוֹךְ הַקֶּמַח לָשׁ אוֹתָהּ עָב כְּמוֹ פַּת[60]: (סח) **אִם בִּשְׁלָהּ וְכוּ׳.** בִּשּׁוּל בְּמַיִם וְטִגּוּן בְּשֶׁמֶן: (סט) **אֵין מְבָרֵךְ וְכוּ׳.** אֲפִלּוּ (סד) עַל פְּרוּסוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כַּזַּיִת. (סה) וְלֹא דָמֵי לְמַה שֶׁכָּתוּב בְּסָעִיף י דְּהַבִּשּׁוּל אֵין מְבַטֵּל אוֹתָם מִתּוֹרַת לֶחֶם, דְּהָתָם הָוֵי לֶחֶם גָּמוּר מֵעִקָּרָא, שֶׁהָיָה אָפוּי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא דְּלֹא נֶאֱפָה מֵעוֹלָם, לְהָכֵי הַבִּשּׁוּל וְהַטִּגּוּן מְבַטֵּל מִתּוֹרַת לֶחֶם. (סו) וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף יד בְּהַגָּ״ה, דְּאִם נוֹתֵן בְּמַחֲבַת מְעַט שֶׁמֶן שֶׁלֹּא יִשָּׂרֵף הָעִסָּה לֹא מִקְרֵי טִגּוּן בְּמַשְׁקֶה וְהָוֵי אֲפִיָּה גְמוּרָה: (ע) **תּוֹרִיתָא דְנַהֲמָא.** וַאֲפִלּוּ (סז) אָכַל הַרְבֵּה וְקָבַע סְעוּדָתֵהּ עֲלֵיהֶן, הָוֵי כְּמוֹ דַיְסָא, וּמְבָרֵךְ ׳בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת׳ לְפָנֶיהָ וּמֵעֵין שָׁלֹשׁ לְאַחֲרֶיהָ[61]: (עא) **וַאֲפִלּוּ נִתְחַיְּבָה בְּחַלָּה.** רוֹצֶה לוֹמַר: אֲפִלּוּ (סח) הוּא בְּעִנְיָן שֶׁקָּרוּי לֶחֶם לְעִנְיַן חַלָּה, כְּגוֹן שֶׁבִּשְׁעַת לִישָׁה לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְבַשְּׁלוֹ אוֹ לְטַגְּנוֹ

בֵּאוּר הֲלָכָה

* **שֶׁפַּת הַשָּׁרוּי וְכוּ׳.** וּמִכָּל מָקוֹם אוֹתָם לְחָמִים שֶׁעוֹשִׂים לְיוֹם־טוֹב וְצוֹבְעִין עִם מֵי זַאפְרַי״ץ[4], אֲפִלּוּ אֵין בַּפְּרוּסוֹת כַּזַּיִת מְבָרֵךְ ׳הַמּוֹצִיא׳, וְשָׁאנֵי כָּאן דְּהָיָה שָׁרוּי קְצָת [פמ״ג, ע״ש]: * **בְּיַיִן אָדֹם וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה. וְהִנֵּה זֶה הַלָּשׁוֹן ״אָדֹם״ הוֹסִיף הָרַמְ״א מִדַּעְתֵּהּ עַל־פִּי לְשׁוֹן הַמַּרְדְּכִי שֶׁהוּבָא בְּבֵית־יוֹסֵף שֶׁכָּתוּב בּוֹ: הוֹאִיל וְסִמּוֹק. וּבֶאֱמֶת סְבָרָא זוֹ קְלוּשָׁה מְאֹד, דְּכֵיוָן שֶׁהַפַּת עֲדַיִן בָּעַיִן, וְכִי בִּשְׁבִיל צֶבַע בְּעַלְמָא שֶׁקָּלַט הַפַּת עַל־יְדֵי הַיַּיִן יֹאבַד מִמֶּנָּה שֵׁם לֶחֶם עַל־יְדֵי זֶה? וְהִנֵּה בְּהַגָּהַת שָׁלֵ״ה בְּשַׁעַר הָאוֹתִיּוֹת הֵבִיא, שֶׁבְּרֹב סִפְרֵי הַמַּרְדְּכִי

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(גד) מַאֲמַר־מָרְדְּכַי וְהַגְּרַ״ז וּמָגֵן־גִּבּוֹרִים: (גה) אַחֲרוֹנִים: (גו) שָׁלֵ״ה וּמָגֵן־אַבְרָהָם וש״א: (גז) מָגֵן־אַבְרָהָם וש״א: (גח) מַאֲמַר־מָרְדְּכַי, עַיֵּן שָׁם בַּאֲרִיכוּת: (גט) טַ״ז וש״א: (ס) מָגֵן־אַבְרָהָם וש״א: (סא) אַף דִּבְמָגֵן־אַבְרָהָם כָּתַב שֶׁיְּבָרֵךְ עַל שְׁנֵיהֶם, לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי צָרִיךְ עִיּוּן, דְּכָל הַפּוֹסְקִים [הַתּוֹסָפוֹת וְהָרַבֵּנוּ יוֹנָה וְהָרֹא״ש] כָּתְבוּ סְתָמָא דְּשׁוֹרֶה פַּת בְּיַיִן אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, מַשְׁמַע אֲפִלּוּ אִם כַּוָּנָתוֹ בִּשְׁבִיל שְׁנֵיהֶם, וּמִשּׁוּם דְּפַת עִקָּר [עַיֵּן לְעֵיל בְּמָגֵן־אַבְרָהָם סָעִיף־קָטָן טו שֶׁמּוּכָח גַּם־כֵּן הָכֵי]. וְעִיַּנְתִּי בְּאֵלִיָּה זוּטָא [בְּהַעְתִּיקוֹ דִּבְרֵי עֹלַת־תָּמִיד שֶׁכָּתַב גַּם־כֵּן כַּמָּגֵן־אַבְרָהָם] שֶׁכָּתַב עַל זֶה: וְצָרִיךְ עִיּוּן לְדִינָא. וְשׁוּב מָצָאתִי עוֹד בְּמָגֵן־אַבְרָהָם בְּסִימָן ריב סָעִיף־קָטָן ג דְּמוּכָח בְּהֶדְיָא שֶׁסּוֹבֵר דְּאַף אִם כַּוָּנָתוֹ בִּשְׁבִיל שְׁתִיַּת הַמַּשְׁקֶה, אַךְ שֶׁהוּא רוֹצֶה גַּם־כֵּן לֶאֱכֹל הַפַּת, אַמְרִינָן דְּהַפַּת עִקָּר, וְכֵן סָתַם שָׁם הַגְּרַ״ז דְּהַשּׁוֹרֶה פַּת כִּיסָנִין בְּיַיִן אוֹ בְּיַי״ש מְבָרֵךְ רַק ׳בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת׳, וּבְוַדַּאי דְּבָרָיו נוֹבְעִים מִדִּבְרֵי הַמָּגֵן־אַבְרָהָם שָׁם, וְעַל־כֵּן הֶעְתַּקְתִּי רַק דְּנָכוֹן לְכַתְּחִלָּה לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן־אַבְרָהָם מִתְּחִלָּה: (סב) מָגֵן־אַבְרָהָם וש״א, וְעַיֵּן בְּסִימָן ריב: (סג) דַּהֲלֹא בְּוַדַּאי בִּרְכַּת ׳בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת׳ קוֹדֶמֶת לְ׳שֶׁהַכֹּל׳ [שם]: (סד) אֵלִיָּה רַבָּה: (סה) אַחֲרוֹנִים: (סו) מָגֵן־אַבְרָהָם וש״א: (סז) חִדּוּשֵׁי רע״א וְהַגְּרַ״ז: (סח) טַ״ז וְהַגְּרַ״א וש״א שֶׁמְּיַשְּׁבִים מַה שֶּׁנִּדְחַק הַמָּגֵן־אַבְרָהָם בְּסָעִיף־קָטָן לב:

תִּרְגּוּם: 1 צְנִימִים. 2 קָפֶה. 3 סֻכָּר. 4 כַּרְכֹּם (מִין תַּבְלִין).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

ט רַבֵּנוּ תָּם בְּפִסְקִים ל״ז בְּתוֹסָפוֹת וּבִבְרָכוֹת לז

(עב) שְׁעַת אֲפִיָּה. (עג) ט**וְיֵשׁ חוֹלְקִין וְאוֹמְרִים דְּכֹל שֶׁתְּחִלַּת הָעִסָּה עָבָה, *אֲפִלּוּ רִכְּכָהּ אַחַר־כָּךְ בְּמַיִם וַעֲשָׂאָהּ סֻפְגָּנִין** (פֵּרוּשׁ, עִסָּה שֶׁלְּשׁוּהָ וַעֲשָׂאוּהָ כְּמִין סְפוֹג) **וּבִשְּׁלָהּ בְּמַיִם אוֹ טִגְּנָהּ בְּשֶׁמֶן, מְבָרֵךְ עָלֶיהָ 'הַמּוֹצִיא'** (עד) *(וְנָהֲגוּ (ל) (עה) לְהָקֵל). **(עו) *וִירֵא שָׁמַיִם יֵצֵא יְדֵי שְׁנֵיהֶם (עז) וְלֹא יֹאכַל אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁיְּבָרֵךְ עַל לֶחֶם אַחֵר תְּחִלָּה:** (הגה וְכָל זֶה לֹא מַיְרֵי אֶלָּא בִּדְאִית בָּהּ **(עח)** לְאַחַר אֲפִיָּה **(עט)** תֹּאַר לֶחֶם (לשון הטור והפוסקים), אֲבָל אִי לֵית בָּהּ תֹּאַר לֶחֶם, כְּגוֹן לַאקְשִׁי״ן שֶׁקּוֹרִין וְרוּמְזְלֵי״ךְ[1], לְכֻלֵּי עָלְמָא אֵין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם 'הַמּוֹצִיא'

בְּאֵר הֵיטֵב

בְּחַלָּה, אֲבָל אֲנַן קַי״ל דִּפְטוּרָה כְּמ״ש בְּיו״ד סי׳ שכט, עמ״א: **(ל) לְהָקֵל.** פי׳ שֶׁאֵין מְבָרְכִין הַמּוֹצִיא רַק בְּמ״מ, ומ״מ נ״ל שֶׁאִם שָׂבַע מִמֶּנּוּ הֲוֵי סָפֵק דְּאוֹרַיְתָא וְצָרִיךְ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְאַחַר־כָּךְ נִמְלַךְ, שֶׁהוּא חַיָּב בְּחַלָּה לְדִבְרֵי הַכֹּל, כַּמְבֹאָר בְּיוֹרֶה־דֵעָה סִימָן שכט, אֲפִלּוּ הָכֵי אֵינוֹ מְבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא': **(עב) שְׁעַת אֲפִיָּה.** דְּלֹא מִקְּרֵי לֶחֶם אֶלָּא אָפוּי, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא נֶאֱפָה בַּתַּנּוּר אוֹ בְּמַחֲבַת בְּלֹא מַשְׁקֶה אֵין שֵׁם לֶחֶם עָלֶיהָ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְעִנְיַן חַלָּה הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר גִּלְגּוּל הַקֶּמַח בַּמַּיִם, שֶׁאָז חָל חִיּוּב הַפְרָשַׁת חַלָּה שֶׁנַּעֲשֵׂית עִסָּה וְשׁוּב לֹא נִפְקָע מִמֶּנָּה עַל־יְדֵי בִּשּׁוּל וְטִגּוּן: **(עג) וְיֵשׁ חוֹלְקִים וְכוּ׳.** דִּסְבִירָא לְהוּ דְּכֵיוָן דְּמֵעִקָּרָא הָיָה בְּלִילָתוֹ עָבָה (סט) וְעַתָּה אִית בָּהּ תֹּאַר לֶחֶם, מְבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא', וַאֲפִלּוּ בְּאוֹכֵל אֲכִילַת עֲרַאי שֶׁלֹּא קָבַע סְעוּדָה עַל זֶה, דְּלֶחֶם גָּמוּר הוּא לְדִידְהוּ, וּכְדִלְקַמָּן בְּהַגָּ״ה: **(עד) וְנָהֲגוּ וְכוּ׳.** פֵּרוּשׁ, (ע) כַּסְּבָרָא הָרִאשׁוֹנָה דְּאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא' וְשָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת: **(עה) לְהָקֵל.** כָּתַב הַמָּגֵן־אַבְרָהָם, דְּזֶה דַּוְקָא בְּלֹא אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה, דְּחִיּוּב בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן שֶׁלּוֹ הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן, לְכָךְ נָקְטִינָן כְּדֵעָה רִאשׁוֹנָה לְהָקֵל, (עא) אֲבָל בְּאָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה, דְּחִיּוּב בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן הוּא מִדְּאוֹרַיְתָא, צָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן מִסָּפֵק, וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַגְּרָ״א. אַךְ כָּל זֶה בְּשָׁעָה שֶׁלָּשׁ וְעָשָׂה בְּלִילָתוֹ עָבָה הָיָה דַעְתּוֹ לֶאֱפוֹת פַּת, אֶלָּא שֶׁאַחַר־כָּךְ נִמְלַךְ וְעָשָׂה אוֹתָהּ סֻפְגָּנִין, אֲבָל כְּשֶׁהָיָה דַעְתּוֹ מִתְּחִלָּה לְבַשֵּׁל וּלְטַגֵּן אוֹתָהּ, אֲפִלּוּ אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה אֵין מְבָרֵךְ עָלֶיהָ בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן רַק בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ: **(עו) וִירֵא שָׁמַיִם יֵצֵא וְכוּ׳.** הַיְנוּ (עב) אֲפִלּוּ בְּשֶׁהָיָה דַעְתּוֹ בִּשְׁעַת בְּלִילָה לְבַשֵּׁל וּלְטַגֵּן[64]: **(עז) וְלֹא יֹאכַל וְכוּ׳.** הַיְנוּ אֲפִלּוּ אֲכִילָה מוּעֶטֶת בְּלֹא קְבִיעַת סְעוּדָה[65]: **(עח) לְאַחַר אֲפִיָּה.** הַלָּשׁוֹן אֵינוֹ מְדֻקְדָּק כָּל־כָּךְ, וּפֵרוּשׁוֹ (עג) אַחַר הַבִּשּׁוּל בִּקְדֵרָה וְהַטִּגּוּן בְּמַחֲבַת. וְהִסְכִּימוּ הַרְבֵּה (עד) אַחֲרוֹנִים דְּדַוְקָא אִם יֵשׁ בְּהַפְּרוּסוֹת כַּזַּיִת, דְּאִי לָאו הָכֵי, עַל־יְדֵי הַבִּשּׁוּל אוֹ טִגּוּן נִתְבַּטֵּל שֵׁם לֶחֶם לְגַמְרֵי לְעִנְיַן 'הַמּוֹצִיא', וּכְהַהִיא דִּלְעֵיל סָעִיף י: **(עט) תֹּאַר לֶחֶם.** וְלָא דָּמֵי לְסָעִיף י דְּלֹא בָּעִינָן תֹּאַר לֶחֶם בְּיֵשׁ כַּזַּיִת,

בֵּאוּר הֲלָכָה

כָּתוּב: הוֹאִיל וְנִמּוֹק, וְעַל־פִּי גִּרְסָא זוֹ הַדָּבָר כִּפְשׁוּטֵהּ, דְּמַיְרֵי שֶׁנִּשְׁתָּהָה הַרְבֵּה וְנִמּוֹק הַפַּת עַד שֶׁאָבְדָה עַל־יְדֵי־זֶה צוּרָתָהּ, וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף יא, וְאֵין נַפְקָא־מִנָּהּ כְּלָל בֵּין יַיִן לְבָן לְאָדֹם. וְאַף דְּבַעַל הַגָּ״ה שָׁם [הוּא בְּנוֹ שֶׁל הַשְּׁלָ״ה זַ״ל] מְצַדֵּד לַהֲלָכָה כִּגְרִסַת הָרַמָ״א, מִכָּל מָקוֹם קָשֶׁה מְאֹד לְהָקֵל בָּזֶה לְמַעֲשֶׂה, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְדִינָא: * **אֲפִלּוּ רִכְּכָהּ וְכוּ׳ וּבִשְּׁלָהּ וְכוּ׳.** כֶּפֶל הַלְּשׁוֹנוֹת אֵינוֹ מְדֻקְדָּק כָּל־כָּךְ, וּבַפּוֹסְקִים לֹא נִזְכַּר רַק שֶׁבִּשְּׁלָהּ בְּמַיִם אַחַר שֶׁעָשָׂה מִתְּחִלָּה הָעִסָּה עָבָה, עַיֵּן בְּבֵית־יוֹסֵף, וּבִלְשׁוֹן רַבֵּנוּ יוֹנָה כָּתוּב: אִם הָיְתָה בְּלִילָתָהּ עָבָה וְאַחַר־כָּךְ רִכְּכָהּ עַל־יְדֵי מַשְׁקִין, וְהַכַּוָּנָה שֶׁבִּשְּׁלָהּ בְּמַשְׁקִין כִּדְמוּכָח שָׁם, אֲבָל שְׁתֵּי הַלְּשׁוֹנוֹת בְּיַחַד לִכְאוֹרָה מְיֻתָּר. וְאוּלַי הַדֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן, לְרַכֵּךְ מִתְּחִלָּה בְּמַיִם וְאַחַר־כָּךְ לְבַשֵּׁל וּלְטַגֵּן. וְהַיּוֹתֵר נָכוֹן, שֶׁמַּה שֶּׁכָּתַב "וּבִשְּׁלָהּ" הוּא כְּמוֹ "שֶׁבִּשְּׁלָהּ", וְהוּא פֵּרוּשׁ לְמַה שֶּׁכָּתַב בִּתְחִלָּה "אֲפִלּוּ רִכְּכָהּ וְעָשָׂה סֻפְגָּנִין", דְּהַיְנוּ שֶׁעָשָׂה אוֹתָהּ בְּלִילָה רַכָּה וְסֻפְגָּנִין עַל־יְדֵי שֶׁבִּשְּׁלָהּ בְּמַיִם: * **וְנָהֲגוּ לְהָקֵל.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַמָּגֵן־אַבְרָהָם וְהַגְּרָ״א, וְאַחַר־כָּךְ כָּתַבְנוּ: אַךְ כָּל זֶה וְכוּ׳. וְטַעַם לְכָל זֶה, אַף שֶׁהַמָּגֵן־אַבְרָהָם לֹא חִלֵּק בָּזֶה, דְּהִנֵּה הַפְּרִי־מְגָדִים וְכֵן הַבֵּית־מֵאִיר הִקְשׁוּ בֶּאֱמֶת עַל הַמָּגֵן־אַבְרָהָם הֲלֹא מֵעִקַּר הַדִּין אֵין בָּזֶה סְפֵקָא, וּכְדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים דְּקַיְמֵי בְּשִׁיטַת רַבֵּנוּ שִׁמְשׁוֹן וְכִדְכָתוּב בְּבֵית־יוֹסֵף, אוּלָם לְפִי מַה שֶּׁחִלַּקְנוּ הַדָּבָר נָכוֹן לְדִינָא, דְּבְרַבֵּנוּ שִׁמְשׁוֹן וְרַמְבַּ״ן וְרֹא״שׁ וְיֶתֶר הַפּוֹסְקִים הָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ לֹא נִזְכַּר כְּלָל חִלּוּקָא דְּ'הַמּוֹצִיא' מֵחַלָּה, אֶלָּא דְּהֵם חָלְקוּ עַל עִקַּר דִּינוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם לְעִנְיַן חַלָּה, דְּגַם בְּשֶׁהָיָה מִתְּחִלָּה בְּלִילָתוֹ עָבָה לֹא סַגֵּי לְחַיְּבָהּ בְּחַלָּה הֵיכִי דְּחָשַׁב מִתְּחִלָּה לְבַשְּׁלוֹ וּלְטַגְּנוֹ, וְכֵיוָן דְּלֹא נִקְרָא לֶחֶם לְעִנְיַן חַלָּה הוּא הַדִּין לְעִנְיַן 'הַמּוֹצִיא' לֹא נִקְרָא לֶחֶם; אֲבָל סְבָרָא זוֹ, דְּאַף הֵיכָא דְּחַיָּב בְּחַלָּה גַּם לְדִידְהוּ, כְּגוֹן בְּנִמְלַךְ, אֲפִלּוּ הָכֵי לְעִנְיַן 'הַמּוֹצִיא' לֹא נִקְרָא לֶחֶם, לֹא נִזְכַּר בָּם כְּלָל [וְאַדְּרַבָּה, כַּמָּה אַחֲרוֹנִים נוֹטִים לוֹמַר דִּלְדַעַת רַבֵּנוּ שִׁמְשׁוֹן גַּם־כֵּן אֵינוֹ חָלוּק 'מוֹצִיא' מֵחַלָּה, וּכְמוֹ לְרַבֵּנוּ תָּם, עַיֵּן בְּבַ״ח וּבְקָרְבַּן־נְתַנְאֵל, וּבְבִגְדֵי־יֶשַׁע הֶאֱרִיךְ בָּזֶה הַרְבֵּה], אֶלָּא שֶׁהַמְחַבֵּר סָמַךְ בָּזֶה עַל דַּעַת רַבֵּנוּ יְרוּחָם [שֶׁכָּתַב כֵּן בְּשִׁיטַת רַבֵּנוּ שִׁמְשׁוֹן וְהָרַמְבַּ״ן] וְרַבֵּנוּ יוֹנָה שֶׁחִלְּקוּ כֵּן, וְעַל־כָּל־פָּנִים אֵין זֶה בָּרוּר לִדְחוֹת דַּעַת רַבֵּנוּ תָּם וְר״י הַזָּקֵן שֶׁכָּתְבוּ בְּהֶדְיָא שֶׁאֵין לְחַלֵּק בֵּין חַלָּה לְ'הַמּוֹצִיא', וּכְמוֹ שֶׁמֻּזְכָּר בְּרַבֵּנוּ יוֹנָה, וְכֵן הוּא גַּם־כֵּן דַּעַת רַבֵּנוּ יְהוּדָה וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא בְּתוֹסְפוֹתָיו עַל בְּרָכוֹת וּבְאוֹר זָרוּעַ, וּמִידֵי סְפֵקָא לֹא נַפְקָא [וְאַף דְּהַמָּגֵן־אַבְרָהָם בְּעַצְמוֹ כָּתַב בְּדַעַת רַבֵּנוּ שִׁמְשׁוֹן דַּאֲפִלּוּ הֵיכָא דְּנִמְלַךְ אֵין מְבָרֵךְ עָלֶיהָ 'הַמּוֹצִיא', מִכָּל מָקוֹם לְדִינָא אֵין הַדָּבָר זֶה בָּרוּר אַף לְרַבֵּנוּ שִׁמְשׁוֹן, וּכְבָר דָּחָה דְּבָרָיו בְּסֵפֶר בִּגְדֵי־יֶשַׁע וְכַנַּ״ל, וְכָל־שֶׁכֵּן לְיֶתֶר הַפּוֹסְקִים שֶׁאֵין סוֹבְרִין כֵּן וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ], וְעַל־כֵּן חִלַּקְנוּ בַּדָּבָר וְהֶעְתַּקְנוּ דִּבְרֵי הַמָּגֵן־אַבְרָהָם לְעִנְיַן דִּינָא רַק בְּנִמְלַךְ: * **וִירֵא שָׁמַיִם וְכוּ׳, שֶׁיְּבָרֵךְ עַל לֶחֶם אַחֵר תְּחִלָּה.** עַיֵּן בְּמָגֵן־אַבְרָהָם שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַשְּׁלָ״ה שֶׁכָּתַב, דְּכֵיוָן שֶׁבְּלִילָתָהּ עָבָה וְאֵין מְמַלְּאִין בְּשׁוּם דָּבָר וְגַם לֹא גּוֹלְשִׁין עִמּוֹ, לְהָכֵי פַּת פּוֹטַרְתָּן [פֵּרוּשׁ, דְּהִקְשָׁה לוֹ הֵאיךְ יֵצֵא יְדֵי דֵּעָה רִאשׁוֹנָה, הָא לְדִידְהוּ לִכְאוֹרָה אֵין נִפְטָר בְּבִרְכַּת 'הַמּוֹצִיא', וְדוּמְיָא דְּמַה שֶּׁפָּסַק הַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ בְּסָעִיף ח לְעִנְיַן פַּת כִּיסָנִין דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ תּוֹךְ הַסְּעוּדָה 'בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת'], וְהַמָּגֵן־אַבְרָהָם מֵאֵן בָּזֶה וְהִקְשָׁה עָלָיו מִכְּעָבִין יְבֵשִׁים, דְּגַם־כֵּן בְּלִילָתָהּ עָבָה וַאֲפִלּוּ הָכֵי מְבָרֵךְ בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה [וְהָאֵלִיָּה רַבָּה מְיַשֵּׁב קֻשְׁיָתוֹ, דְּהָתָם הַדֶּרֶךְ לְאָכְלוֹ רַק לְקִנּוּחַ וְלֹא לְמָזוֹן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה; וּסְבָרַת הַמָּגֵן־אַבְרָהָם, דְּהָכָא גַּם־כֵּן לְקִנּוּחַ הוּא וְלֹא לְמָזוֹן], וְתֵרֵץ דְּהָכָא מַיְרֵי שֶׁמְּמַלֵּא בָּשָׂר שֶׁהוּא גַּם־כֵּן בָּא לְתַבְשִׁיל וּלְמָזוֹן וְלֹא לְקִנּוּחַ. וְהֵיכָא שֶׁאֵין מְמַלֵּא, נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לַעֲשׂוֹת עֵצָה אַחֶרֶת שֶׁכָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, שֶׁיְּכַוֵּן לְאָכְלוֹ לְמָזוֹן וְלֹא לְקִנּוּחַ. וּבְסֵפֶר הֲלָכָה בְּרוּרָה תֵּרֵץ, דְּהֵיכָא שֶׁמְּכַוֵּן בְּהֶדְיָא לִפְטֹר בְּבִרְכַּת 'הַמּוֹצִיא' הַמִּינִים אֵלּוּ, בְּכָל גַּוְנֵי

תַּרְגּוּם: 1 אִטְרִיּוֹת.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(סט) וּכְדִמְסַיֵּם הָרַמָ״א בְּהַגָּ״ה: (עא) וְאַף דְּהַגִּלְגּוּל מְרֻבָּה שֶׁדֵּי בָּהּ נַרְגָּא, דְּהָא מִדְּאוֹרַיְתָא מִסְתַּבְּרָא דְּיוֹצְאִים בְּמֵעֵין שָׁלֹשׁ בִּמְקוֹם בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן, וְאִם־כֵּן שׁוּב אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן[62]; יֵשׁ לוֹמַר, כֵּיוָן דְּעַל־כָּל־פָּנִים מְחֻיָּב לְבָרֵךְ מִן הַתּוֹרָה הֵיכָא דְּיֵשׁ סָפֵק מִמֵּילָא מְחֻיָּב לְבָרֵךְ כָּל הַבְּרָכוֹת כְּתִקּוּנָם וְאַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינָם מִדְּאוֹרַיְתָא מַמָּשׁ, כְּמוֹ אִם הָיָה מְחֻיָּב בְּוַדַּאי דְּאֵין לוֹ לִפְטֹר עַצְמוֹ בְּמֵעֵין שָׁלֹשׁ בִּמְקוֹם שָׁלֹשׁ, וְדוּמְיָא מַה שֶּׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים בְּסִימָן סז לְעִנְיַן סָפֵק קָרָא קְרִיאַת שְׁמַע דְּחוֹזֵר וְקוֹרֵא עִם בִּרְכוֹתֶיהָ, וְכָל־שֶׁכֵּן הָכָא שֶׁנֻּסַּח בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן הוּא מִמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ ע״ה וִיהוֹשֻׁעַ, כִּדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת מ״ח, ע״ש. וּבֶאֱמֶת יֵשׁ רְאָיָה לָזֶה מִבְּרָכוֹת ל״ז, שֶׁקָּפַץ רַבִּי עֲקִיבָא וּבֵרַךְ מֵעֵין שָׁלֹשׁ, אָמַר לֵהּ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: עַד מָתַי אַתָּה מַכְנִיס רֹאשְׁךָ בֵּין הַמַּחֲלֹקֶת [פֵּרוּשׁ, דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל סָבַר דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל שִׁבְעַת הַמִּינִים ג׳ בְּרָכוֹת], אָמַר לוֹ: לִמַּדְתָּנוּ רַבֵּנוּ יָחִיד וְרַבִּים הֲלָכָה כְּרַבִּים. וְקָשֶׁה, מֶה הָיָה דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל בִּשְׁאֵלָתוֹ, הֲלֹא עַל־כָּל־פָּנִים מַחֲלֹקֶת הוּא וּבִכְלַל סָפֵק הוּא, וְאִם־כֵּן יוֹתֵר טוֹב לְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ מִלְּהַרְבּוֹת בִּבְרָכוֹת? וְצָרִיךְ לוֹמַר, דְּאָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה דִּמְחֻיָּב מִן הַתּוֹרָה לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן, וְעַל־כֵּן הָיָה לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא לְהַחְמִיר בִּסְפֵקוֹ וּלְבָרֵךְ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, וְעַל זֶה הֵשִׁיב לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא דְּאֵין זֶה בִּכְלַל סָפֵק, דַּהֲלָכָה כְּרַבִּים. הֲרֵי מוּכָח מִכָּאן דְּהֵיכָא דְּיֵשׁ סָפֵק בִּכְדֵי שְׂבִיעָה אִם לְבָרֵךְ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת אוֹ מֵעֵין שָׁלֹשׁ צָרִיךְ לְבָרֵךְ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, אַף שֶׁמִּן הַתּוֹרָה יוֹצֵא בְּמֵעֵין שָׁלֹשׁ בִּמְקוֹם שָׁלֹשׁ. אַף שֶׁמָּצָאתִי שָׁם בַּסּוּגְיָא בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבַּ״א דְּלֹא מַיְרֵי שָׁם בִּכְדֵי שְׂבִיעָה מִכֹּחַ אֵיזֶה קֻשְׁיָא שֶׁהִקְשָׁה שָׁם, אֵין זֶה מֻכְרָח, דְּיֵשׁ לְתָרֵץ קֻשְׁיָתוֹ בְּאֹפֶן אַחֵר כְּמוֹ שֶׁתֵּרֵץ שָׁם בְּעַצְמוֹ; וְעוֹד אֶפְשָׁר, דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה סוֹבֵר דְּמִן הַתּוֹרָה חִיּוּב בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן בִּכְזַיִת, וּכְדַעַת אֵיזֶה רִאשׁוֹנִים שֶׁסְּבִירָא לְהוּ כֵּן לְדַעַת ר״מ[63]: (עב) דַּהֲלֹא הוּא דִּבְרֵי ר״מ לָחוּשׁ לְשִׁיטַת רַבֵּנוּ תָּם: (עג) שְׁלָ״ה, וְכֵן הִסְכִּים הָאֶבֶן־הָעֹזֶר וְהַגְּרָ״א וּבֵית־מֵאִיר וּמָגֵן־גִּבּוֹרִים, וּדְלֹא כְּמָגֵן־אַבְרָהָם: (עד) אֶבֶן־הָעֹזֶר וּבֵית־מֵאִיר וְחַיֵּי־אָדָם, וְכֵן מַשְׁמַע מִבֵּאוּר הַגְּרָ״א הַנַּ״ל:

הִלְכוֹת בְּצִיעַת הַפַּת סִימָן קסח

ביאורים ומוספים

[שעה"צ ס"ק עא]

דְּהָא מַדְּאוֹרַיְתָא מִסְתַּבְּרָא דְּיוֹצְאִים בְּמֵצַּיִן שָׁלֹשׁ בִּמְקוֹם בְּרֵכַת־הַמָּזוֹן, וְאִם־כֵּן שׁוּב אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן[62].

62) מבואר מדבריו [וכן מהשו"ע הרב (סי"ב, וסי' קצא ס"א) ומהערוך השלחן (סכ"ג) שכתבו כדבריו] שמי שטעה ובירך מעין שלש במקום ברכת המזון לא יצא ידי חובה אלא מדאורייתא, אך לא מדרבנן, וכן כתב הברכי יוסף (סי' קסז ס"ק י) בשם שו"ת גינת ורדים (כלל א סי' כד ד"ה ונראה לתרץ). והא"ר (סי' רסח ס"ק יח) כתב שלא יצא כלל, משום שהדין לברך שלש ברכות בברכת המזון הוא מדאורייתא, והביאו הנשמת אדם (כלל מז סוף ס"ק א), וכן מבואר בריטב"א (הל' ברכות פ"ב אות כא, וראה בחידושיו ברכות מ, ב ד"ה סד"א שכתב שיצא). אכן מדברי הט"ז כאן (ס"ק ו) דקדק הכף החיים (סי' קפז ס"ק א) שלמעשה יצא ידי חובה [אף מדרבנן], וראה מה שכתב שם עיצות לצאת מן הספק.

ואף שיתכן שברכתו היא מעין שלש ולא ברכת המזון, מ"מ נפטר הוא בברכת המזון לכל הדעות, כמבואר במשנ"ב לקמן (סי' רח ס"ק עה) לענין ברכת המזון על פת הבאה בכיסנין.

[שעה"צ שם]

וּכְדַעַת אֵיזֶה רִאשׁוֹנִים שֶׁפִּכְּרָא לְהוּ כֵּן לְדַעַת ר"מ[63].

63) והביאם בביה"ל לקמן (סי' קפד ס"ו ד"ה בכזית).

[משנ"ב ס"ק עו]

אֲפִלּוּ בְּשֶׁהָיָה דַּעְתּוֹ בְּשָׁעַת בְּלִילָה לָבַשֵּׁל וּלְטַגֵּן[64].

64) ומי שאוכל סופגניות בתוך הסעודה, דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה חנוכה פי"ז ס"י) שאף אם באות בסוף הסעודה לקינוח אין מברכים עליהן, כיון שהן משביעות, ונראה שמכוון באכילתן אף לשם שביעה. ובשו"ת אור לציון (ח"ב פי"ב תשובה י) כתב שאין לברך עליהן מטעם אחר, שיש לחוש לדעת ר"ת הסובר שדינן כלחם, ואם כן נפטרו בברכת המוציא. [ולפי המבואר בביה"ל (ד"ה ויראא) שמועיל לכוון לפטור מינים אלו בברכת המוציא, אם כן יש אפשרות לכוון בברכת המוציא לפטור אף את הסופגניות].

[משנ"ב ס"ק עז]

הַיְנוּ אֲפִלּוּ אֲכִילָה מוּעֶטֶת בְּלֹא קְבִיעַת סְעוּדָה[65].

65) ולענין סופגניות שנילושו ברוב מי פירות, או טוגנו בהרבה שמן, דעת הט"ז המובא בביה"ל (ד"ה וכל זה) שדינן כפת הבאה בכיסנין וברכתן בורא מיני מזונות, וכמבואר במשנ"ב (ס"ק פב), ולפי זה אף ירא שמים אינו צריך להקפיד לאוכלן בתוך סעודה, כל שאינו אוכל מהן כשיעור קביעות סעודה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

וְלֹא שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, דְּלֹא מִקְּרֵי לֶחֶם, אֲבָל (פ) פַּשְׁטִידָ"א1 (לֹח) וּקְרֶעפְּלֵי"ךְ2 (פא) מִקְּרֵי תֹּאַר לֶחֶם (מרדכי פרק כל שעה) וְאֵין לְאָכְלָם אֶלָּא־אִם־כֵּן בֵּרַךְ עַל שְׁאָר הַפַּת תְּחִלָּה. (פב) *וְכָל זֶה לֹא מַיְרֵי אֶלָּא בְּעִסָּה שֶׁאֵין בָּהּ שֶׁמֶן וּדְבַשׁ וְכַיּוֹצֵא בוֹ אֶלָּא שֶׁמְּטַגְּנָן בָּהֶן, אֲבָל אִם נִלּוֹשׁ בָּהֶן, כְּבָר נִתְבָּאֵר דִּינוֹ אֵצֶל פַּת הַבָּאָה בְּכִיסָנִין): **יד** יחֲלוּט (פֵּרוּשׁ, כְּמִין פַּת חוֹלְטִין אוֹתוֹ בְּרוֹתְחִין) (פג) **שֶׁאַחַר־כָּךְ אֲפָאוֹ בַּתַּנּוּר,** (פד) **פַּת גָּמוּר** (לג) הוּא (פה) **וּמְבָרֵךְ עָלָיו** 'הַמּוֹצִיא'. הגה וְכֵן דָּבָר שֶׁבְּלִילָתוֹ רַכָּה שֶׁאֲפָאוֹ בַּתַּנּוּר בְּלֹא מַשְׁקֶה, דִּינוֹ כְּפַת (פו) וּמְבָרֵךְ עָלָיו 'הַמּוֹצִיא' וְשָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, וְכֵן אִם אֲפָאוֹ בְּאִלְפָּס בְּלֹא מַשְׁקֶה (תוס' והרא"ש והר"ן פרק כל שעה ורמב"ם פ"ו מהל' חלה ושאלתות וטור). וּמְעַט מַשְׁקֶה שֶׁמּוֹשְׁחִין בּוֹ הָאִלְפָּס שֶׁלֹּא יִשָּׂרֵף הָעִסָּה לֹא מִקְּרֵי מַשְׁקֶה (הגהות מיימוני פ"ג מהל' ברכות). אֲבָל דָּבָר שֶׁבְּלִילָתוֹ רַכָּה (פז) וְטִגְּנוֹ בְּמַשְׁקֶה, לְכֻלֵּי עָלְמָא לָאו לֶחֶם הוּא (תוספות והרא"ש הר"ן ור"י פרק כיצד מברכין): **טו** כטְרוּקְנִין, דְּהַיְנוּ שֶׁעוֹשִׂין גֻּמָּא בַּכִּירָה וְנוֹתְנִים בָּהּ (פח) *קֶמַח (לג) וּמַיִם מְעָרְבִין בָּהּ וְנֶאֱפֶה שָׁם, מְבָרֵךְ עָלָיו 'בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת' וּבְרָכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ. וְאִם קָבַע סְעוּדָתוֹ עָלָיו (פט) מְבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא' וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן. אֲבָל טְרִיתָא, דְּהַיְנוּ שֶׁלּוֹקְחִין קֶמַח וּמַיִם וּמְעָרְבִים וְשׁוֹפְכִים אוֹתָהּ עַל הַכִּירָה וְהוּא מִתְפַּשֵּׁט וְנֶאֱפֶה, אֵין עָלָיו תּוֹרַת לֶחֶם

י בית־יוסף מסוגיא דירכמות ס כ ברכות לז

בַּאֵר הֵיטֵב

לְבָרֵךְ בהמ"ז מְסַפֵּק כְּמ"ש סי' קפד ס"ד, מ"א: (לח) וּקְרֶעפְּלֵי"ךְ2. פי' שֶׁמְּמַלְּאִין בְּבָשָׂר, דְּאִלּוּ מְמֻלָּאִים בְּמִינֵי פֵּרוֹת הָוֵי כִּיסָנִין כְּמ"ש ס"ז אֲפִלּוּ נֶאֱפֶה בַּתַּנּוּר, מ"א. וְט"ז כָּתַב דִּלְעוֹלָם הָוֵי כִּיסָנִין אֲפִלּוּ מְמַלְּאִין בְּבָשָׂר, ע"ש וְעַמ"ש בְּס"ק יא: (לג) **הוּא.** וּבִכְלָל זֶה אִיבֶּ"ר זַאטִיְ"ר וְעַמְ"ל3: (לג) **וּמַיִם.**

מִשְׁנָה בְרוּרָה

דְּהָתָם הָיָה תְּחִלָּה פַּת גָּמוּר: (פ) **פַּשְׁטִידָ"א1 וּקְרֶעפְּלֵי"ךְ2 וְכוּ'.** פֵּרוּשׁ, שֶׁמְּמַלְּאִין בְּבָשָׂר, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב סוֹף סִימָן זֶה בַּהַגָּ"ה, דְּאִלּוּ מְמֻלָּאִים בְּמִינֵי פֵּרוֹת הָוֵי פַּת הַבָּאָה בְּכִיסָנִין, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסָעִיף ז, וּמְבָרְכִין לְכַתְּחִלָּה 'בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת' בִּדְלֹא קָבַע סְעוּדָה עֲלַיְהוּ, וַאֲפִלּוּ בְּדְנֶאֱפָה בַּתַּנּוּר. וְכָל זֶה הוּא לְדַעַת הָרַמָ"א, **אָכֵן** הַט"ז חוֹלֵק וּסְבִירָא לֵהּ דְּגַם פַּת הַמְמֻלָּא בְּבָשָׂר וְדָגִים וּכְהַאי גַּוְנָא הָוֵי גַּם־כֵּן בִּכְלַל פַּת הַבָּאָה בְּכִיסָנִין, וְאִין הָכֵי נַמֵּי בִּדְלֹא קָבַע, לְכֻלֵּי עָלְמָא מְבָרֵךְ עֲלַיְהוּ 'בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת' וּלְאַחֲרָיו מֵעֵין שָׁלֹשׁ; וּבְסוֹף הַסִּימָן יִתְבָּאֵר לַהֲלָכָה בָּזֶה: (פא) **מִקְּרֵי תֹּאַר לֶחֶם וְאֵין וְכוּ'.** רוֹצֶה לוֹמַר, (עה) בִּירֵא שָׁמַיִם הָרוֹצֶה לָצֵאת דַּעַת הַיֵּשׁ־חוֹלְקִים הַנַּ"ל [וְהַיְנוּ בְּנִתְבַּשֵּׁל **בְּמַיִם** אוֹ נִטְגַּן בְּשֶׁמֶן]: (פב) **וְכָל זֶה וְכוּ'.** פֵּרוּשׁ: (עו) הַיֵּשׁ־חוֹלְקִים הַנַּ"ל דִּסְבִירָא לְהוּ דְּהָוֵי לֶחֶם גָּמוּר וּמְבָרֵךְ עָלֶיהָ 'הַמּוֹצִיא' וַאֲפִלּוּ בִּדְלֹא קָבַע סְעוּדָה, מַיְרֵי דַּוְקָא בְּעִסָּה שֶׁלֹּא נִלּוֹשָׁה מִתְּחִלָּתָהּ בְּשֶׁמֶן וּדְבַשׁ, וּלְכָךְ סְבִירָא לְהוּ דְּכֵיוָן דַּהֲוֵי מִתְּחִלָּתָהּ עִסָּה גְּמוּרָה כִּשְׁאָר לֶחֶם, לֹא נִפְקַע שְׁמָהּ לְעִנְיַן חִיּוּב 'הַמּוֹצִיא' אַף דְּנִטְגְּנָה אַחַר כָּךְ בְּשֶׁמֶן **וְנַעֲשָׂה** כְּפַת כִּיסָנִין, אֲבָל כְּשֶׁנִּלּוֹשָׁה מִתְּחִלָּה בִּדְבַשׁ וּכְהַאי גַּוְנָא קֹדֶם הַטִּגּוּן, אִם־כֵּן **לֹא הָיָה עָלֶיהָ שֵׁם עִסָּה גְּמוּרָה מֵעוֹלָם, וְלָכֵן אַף לְהַיֵּשׁ־חוֹלְקִים אֵינוֹ** כְּלֶחֶם גָּמוּר לְבָרֵךְ עָלֶיהָ 'הַמּוֹצִיא' בִּדְלֹא קָבַע סְעוּדָה עֲלַיְהוּ, דַּהֲרֵי הִיא פַּת כִּיסָנִין; וְאִם קָבַע סְעוּדָה עֲלַיְהוּ: (עז) לְדֵעָה קַמַּיְתָא אֵינוֹ מְבָרֵךְ אֶלָּא 'בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת', דְּהַטִּגּוּן הַפְקִיעַ מִתּוֹרַת לֶחֶם לְגַמְרֵי, וְלַיֵּשׁ־חוֹלְקִים מְבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא' וּבִרְכַּת־הַמָּזוֹן כְּדִין פַּת כִּיסָנִין: **יד** (פג) **שֶׁאַחַר־כָּךְ אֲפָאוֹ בַּתַּנּוּר. וְהוּא הַדִּין אִם אֲפָאוֹ בְּאִלְפָּס** [גמרא] בְּלִי מַשְׁקֶה: (פד) **פַּת גָּמוּר הוּא**66. דְּלֹא תֵימָא כֵּיוָן דַּחֲלָטָהּ מֵעִקָּרָא לָאו בִּכְלַל לֶחֶם הוּא, קָא מַשְׁמַע לָן: (פה) **וּמְבָרֵךְ עָלָיו 'הַמּוֹצִיא'.** וַאֲפִלּוּ הָיְתָה בְּלִילָתוֹ רַכָּה, שֶׁחֲלָטָהּ בְּרוֹתְחִין וְאַחַר־כָּךְ אֲפָאָהּ בַּתַּנּוּר, מְבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא' [מ"א בשם הטור]. **עוֹד הֵבִיא הַמָּגֵן־אַבְרָהָם,** דַּאֲפִלּוּ טִגְּנוֹ בְּשֶׁמֶן וַאֲפָאוֹ אַחַר־כָּךְ מְבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא', וּמוּכָח שָׁם **מִדְּבָרָיו** דִּסְבִירָא לֵהּ דַּאֲפִלּוּ בִּדְלֹא קָבַע עֲלַיְהוּ מְבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא'. **אָכֵן** הַט"ז וְעוֹד הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ עִמּוֹ, דְּטִגּוּן בִּדְבַשׁ אוֹ **בְּשֶׁמֶן** וּכְהַאי גַּוְנָא מַשְׁוֶה אוֹתוֹ לְפַת הַבָּאָה בְּכִיסָנִין כְּמוֹ אִם **נִלּוֹשׁ** בְּאֵלּוּ הַמִּינִים, וּבִדְלֹא קָבַע סְעוּדָה מְבָרֵךְ 'בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת' וְ'עַל הַמִּחְיָה'. אָכֵן דַּע, דְּאֵינוֹ נִקְרָא פַּת כִּיסָנִין אֶלָּא בְּשֶׁטִּגְּנוֹ בְּכָל־כָּךְ שֶׁמֶן עַד שֶׁהָיוּ הֵם הָעִקָּר בְּהַטַּעַם לְגַבֵּי הַקֶּמַח, וּכְמוֹ דְּכָתַב הָרַמָ"א בִּכְלָלָא דְּפַת כִּיסָנִין בְּסָעִיף ז, עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְרוּרָה: (פו) **וּמְבָרֵךְ עָלָיו 'הַמּוֹצִיא'.** אֲפִלּוּ בִּדְלֹא קָבַע עֲלַיְהוּ. וְעַיֵּן בְּמָגֵן־אַבְרָהָם לְעֵיל בְּסָעִיף ח, דְּדַוְקָא אִם לֹא הָיוּ דַּקִּין בְּיוֹתֵר, דְּאִי לָאו הָכֵי הָוֵי בִּכְלַל פַּת כִּיסָנִין, וְעַיֵּן בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְנוּ שָׁם: (פז) **וְטִגְּנוֹ בְּמַשְׁקֶה.** רוֹצֶה לוֹמַר, שֶׁלֹּא אֲפָאוֹ עַל־גַּבֵּי תַּנּוּר אֶלָּא בְּאִלְפָּס עִם מַשְׁקֶה, וּלְהָכֵי לְכֻלֵּי עָלְמָא, הַיְנוּ אֲפִלּוּ לְדַעַת יֵשׁ חוֹלְקִים הַנַּ"ל, לָאו לֶחֶם הוּא, כֵּיוָן שֶׁלֹּא חָל עָלָיו שֵׁם עִסָּה מֵעוֹלָם: **טו** (פח) **קֶמַח וּמַיִם וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמָגֵן־אַבְרָהָם שֶׁכָּתַב, שֶׁעוֹשִׂין בְּלִילָתָהּ רַכָּה מְאֹד, וּלְהָכֵי מְבָרֵךְ עָלֶיהָ 'בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת' בִּדְלֹא קָבַע, דְּאִי לֹא הָיְתָה בְּלִילָתָהּ רַכָּה כָּל־כָּךְ, הֲלֹא מְבֹאָר בְּסָעִיף יד דַּאֲפִלּוּ בְּלִילָתָהּ רַכָּה, כֹּל שֶׁלְּבַסּוֹף הָיְתָה אֲפוּיָה בַּתַּנּוּר מְבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא'. וְעַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה: (פט) **מְבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא' וְכוּ'.** דְּאַף־עַל־גַּב שֶׁבִּתְחִלָּתָהּ הָיְתָה רַכָּה, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאוֹפִין אוֹתוֹ בְּגֻמָּא וּמִתְקַבֵּץ

בֵּאוּר הֲלָכָה

יָכוֹל לִפְטֹר אוֹתָן: * **וְכָל זֶה וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְרוּרָה. וְהִשְׁמַטְתִּי דַּעַת הַט"ז דִּסְבִירָא לֵהּ דַּאֲפִלּוּ לְהַיֵּשׁ־חוֹלְקִין מְטֻגָּן הוּא בִּכְלַל פַּת הַבָּאָה בְּכִיסָנִין וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא' בִּדְלֹא קָבַע, דְּהַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים חוֹלְקִין עָלָיו [עַיֵּן בְּחֶמֶד־מֹשֶׁה וּבְנְהַר־שָׁלוֹם וּבְמַאֲמַר־מָרְדְּכַי וּבְאֶבֶן־הָעוֹזֵר] וְהוֹכִיחוּ דִּלְשִׁיטַת הַיֵּשׁ־חוֹלְקִין מְבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא' אֲפִלּוּ בִּדְלֹא קָבַע. וְהִנֵּה זֶהוּ רַק לְדַעַת הַיֵּשׁ־חוֹלְקִין גּוּפַיְהוּ, אֲבָל לְדִינָא הִסְכִּימוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים לְהַט"ז [עַיֵּן בְּאֶבֶן־הָעוֹזֵר וּבְבֵית־מֵאִיר וְהַגְּרַ"ז] דְּעַל־יְדֵי טִגּוּן שֶׁמְּטַגְּנָהּ לְבַסּוֹף בְּשֶׁמֶן נַעֲשָׂה פַּת הַבָּאָה בְּכִיסָנִין כְּמוֹ אִם הָיָה נִלּוֹשׁ בְּשֶׁמֶן, וּבְעִנְיָנֵנוּ בִּדְלֹא קָבַע עֲלַיְהוּ מְבָרֵךְ לְכֻלֵּי עָלְמָא 'בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת' וְ'עַל הַמִּחְיָה', וּבִדְקָבַע תַּלְיָא בִּשְׁתֵּי אֵלּוּ הַדֵּעוֹת, דִּלְדֵעָה רִאשׁוֹנָה 'בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת' וְ'עַל הַמִּחְיָה', דְּהַטִּגּוּן בִּטְּלוֹ מִתּוֹרַת פַּת כִּיסָנִין, וּלְדַעַת הַיֵּשׁ־חוֹלְקִים 'הַמּוֹצִיא' וּבִרְכַּת־הַמָּזוֹן. וְנַפְקָא־מִנָּהּ מִדִּבְרֵי הַט"ז זֶה גַּם בְּעָלְמָא, וְאַף לְדֵעָה רִאשׁוֹנָה, כְּגוֹן שֶׁלָּשׁ בְּלִילָה עָבָה וְאַחַר־כָּךְ טִגְּנוֹ בְּשֶׁמֶן וַאֲפָאוֹ אַחַר־כָּךְ בַּתַּנּוּר, דְּיֵשׁ עָלֶיהָ שֵׁם פַּת הַבָּאָה בְּכִיסָנִין וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא' וּבִרְכַּת־הַמָּזוֹן רַק בִּדְקָבַע עֲלַיְהוּ. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי נִרְאֶה בָּרוּר דִּלְדֵעָה רִאשׁוֹנָה אַף הָרַמָ"א סוֹבֵר דְּהַטִּגּוּן שֶׁמְּטַגְּנָהּ בִּדְבַשׁ חָשִׁיב כְּמוֹ נִלּוֹשׁ בִּדְבַשׁ, וְנַפְקָא־מִנָּהּ לְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ הֵיכָא דַּאֲפָאָהּ לְבַסּוֹף דְּשֵׁם פַּת כִּיסָנִין עָלָהּ, אֶלָּא דִּלְדַעַת הַיֵּשׁ־חוֹלְקִים דִּסְבִירָא לְהוּ דְּאָזְלִינַן בָּתַר מֵעִקָּרָא, לֹא נוּכַל לַחְשֹׁב לְפַת כִּיסָנִין לְבָרֵךְ עָלֶיהָ 'בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת' בִּדְלֹא קָבַע, אַחֲרֵי דְּמִתְּחִלָּה הָיָה בְּלִילָה עָבָה וְנִלּוֹשׁ בְּלִי שֶׁמֶן, לֹא נִפְקַע מִמֶּנָּה שֵׁם לֶחֶם עַל־יְדֵי הַטִּגּוּן שֶׁלְּבַסּוֹף (וּבָזֶה תּוּסַר קֻשְׁיַת הַט"ז שֶׁהִקְשָׁה עַל הָרַמָ"א דְּהָא בָּתַר אֲפִיָּה אָזְלִינַן, שֶׁהוּא רַק לְדֵעָה רִאשׁוֹנָה אֲבָל לֹא לְהַיֵּשׁ־חוֹלְקִים, וְגַם מַה שֶּׁהִקְשָׁה מִפַּת הַמְּתֻלְבָּן, כְּבָר דָּחוּ כָּל הָאַחֲרוֹנִים דְּהָתָם לֵית בֵּהּ תֹּאַר לֶחֶם): * **קֶמַח וּמַיִם מְעָרְבִין בָּהּ.** עַיֵּן בְּמָגֵן־אַבְרָהָם, וְהֶעְתַּקְנוּהוּ בְּמִשְׁנָה בְרוּרָה. וְדַע דִּלְפִי הַמְבֹאָר טַעַם דִּין זֶה בְּרַמְבַּ"ם, לִכְאוֹרָה אֵין אָנוּ מֻכְרָחִין לְחִלּוּקוֹ שֶׁל הַמָּגֵן־אַבְרָהָם, וַאֲפִלּוּ אֵינָהּ רַכָּה בְּיוֹתֵר אַף־עַל־פִּי־כֵן כֹּל שֶׁלֹּא קָבַע אֵין מְבָרֵךְ עָלֶיהָ 'הַמּוֹצִיא', דְּזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ג: עִסָּה שֶׁנֶּאֶפָה בְּקַרְקַע, כְּמוֹ שֶׁהָעַרְבִיִּים שׁוֹכְנֵי הַמִּדְבָּרִיּוֹת עוֹשִׂין [הוּא פֵּרוּשׁ עַל 'כּוּבָּא דְאַרְעָא' הַנֶּאֱמָר בַּתַּלְמוּד, וְהַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ נִמְשַׁךְ אַחַר לְשׁוֹן הָרֹא"שׁ וְהַטּוּר, וְהוּא הוּא], הוֹאִיל וְאֵין עָלֶיהָ צוּרַת פַּת מְבָרֵךְ עָלֶיהָ 'בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת', וְאִם קָבַע וְכוּ': הֲרֵי דְּעִקַּר הַטַּעַם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(עה) הַגְּרָ"א: (עו) רוֹצֶה לוֹמַר דְּהָרַמָ"א לֹא קָאָמַר כָּל זֶה רַק לִירֵא שָׁמַיִם הָרוֹצֶה לָצֵאת דַּעַת הַיֵּשׁ־חוֹלְקִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְדֵעָה הָרִאשׁוֹנָה הַבִּשּׁוּל וְהַטִּגּוּן מְבַטְּלוֹ מִתּוֹרַת לֶחֶם לְגַמְרֵי, וַאֲפִלּוּ קָבַע אֵינוֹ מְבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא': (עז) מָגֵן־אַבְרָהָם:

תַּרְגּוּם: 1 מִרְקַחַת שֶׁל מִינֵי פֵּרוֹת אוֹ בְּשַׂר הַנֶּאֱפֵית בֵּין דַּפֵּי עִסָּה. 2 כִּיסָנִים. 3 מִין מַאֲכָל מְסֹלֶּת.

Torah-Box.com diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com